

6.5.2020

**Helsingin kaupunginmuseon lausunto Lentoasemankortteleiden
(Malmin lentokentän alue, asemakaavan muutosehdotuksesta (nro
12623))**

HEL 2018-008324 T 10 03 03

Helsingin kaupungin asemakaavoituspalvelu on pyytänyt kaupunginmuseon lausuntoa koskien Malmin kaupunginosassa (KO 38) sijaitsevan Malmin lentokentän alueen asemakaavan muutosehdotuksesta. Kaupunginmuseo tarkastelee hanketta kulttuuriympäristön vaalimisen näkökulmasta ja on päättänyt antaa asemakaavoitukselle seuraavan lausunnon.

Kaavaratkaisu koskee aluetta Malmin lentokentän alueen eteläosassa, suojeltujen lentokenttärakennusten ympärillä ja Tattariharjuntien varrella. Kaavan tavoitteena on mahdollistaa noin 2200 asukkaan uusi asuinalue lähipalveluineen ja puistoineen Malmin lentokentän etelälaidalle. Asuntorakentaminen on pääosin 4-8 kerroksista, mutta alueelle on suunniteltu sekä korkeampaa (korkeimmillaan 15-kerroksista) että pienimittakaavallisempaa rakentamista. Suunnittelualueen sisälle jää 2019 voimaan tullut lentokenttäalueen kortteleiden 38340 ja 38341 asemakaava, jolla sijaitsevat rakennukset eli lentoterminaali, hangaari ja autotallirakennus on suojeltu.

Kaavasuunnittelun lähtökohtana kaavaselostuksessa mainitaan RKY-alueen ominaispiirteiden säilyttäminen. Terminaalirakennuksen lisäksi kenttäkokonaisuuteen kuuluvat lentokonehalli ja kiitoradat. Kiitoteiden linjat säilytetään osana kaupunkirakennetta ja näkyvinä elementteinä Lentoasemanpuistossa. Myös avoin maisematila säilytetään puistossa matalan kasvillisuuden avulla. Nykyinen tielinja ja näkymä Malmin lentoaseman kadulta terminaalille säilytetään. Terminaali ja hangaari sijoituvat Lentoasemanpuiston eteläreunaan ja ne rajaavat puistoaluetta kauas näkyvänä rakennusrintamana yhdessä rakennettavan koulun kanssa.

Suunnittelualue on pinta-alaltaan 25,5 ha, ja rakennusoikeutta on 130 683 k-m². Puolet alueesta on puistoa ja toinen puoli kaupunkimaista rakennetta. Asuinkortteleiden kaavallinen ratkaisu perustuu suurkortteleihin, joissa rakentamisen mittakaava vaihtelee. Lentoasemanpuiston läheisyydessä rakentaminen madaltuu ja sovitetaan suojeltujen lentokenttärakennusten mittakaavaan. Lentoasemanpuisto on keskeinen osa koko lentokenttäalueelle kaavaillusta puistoverkostosta ja sillä on merkittävä rooli koko alueen identiteetin muodostumisessa.

6.5.2020

Uudenmaan 4. vaihemaakuntakaavassa lentoaseman alue on osoitettu tiivistettäväksi taajamatoimintojen alueeksi sekä RKY-alueeksi, jolla on sovitettava yhteen osoitettu maankäyttö ja kulttuuriympäristön arvojen säilyminen. Helsingin 2018 voimaan tulleessa yleiskaavassa aluetta kehitetään pääasiassa asumisen, puistojen, virkistys- ja liikuntapalvelujen sekä lähipalvelujen käyttöön, jolla pääasiallisena tehokkuutena on 1,0 – 2,0.

Kaupunginmuseon lausunto:

Kaupunginmuseo on todennut aiemmissa lausunnoissaan alueen arvot RKY 2009 kohdealueena ja sen erityiset arvot ilmailuhistoriallisena kohteena, joiden tulee olla alueen suunnittelun lähtökohtana. Lisäksi Malmin lentoasema on valittu kansainvälisen DOCOMOMO-järjestön hyväksymään valikoimaan suomalaisen modernismin merkkiteoksia 1920-luvun lopulta 1970-luvulle.

Lentoasema valmistui toimintakuntoon joulukuussa 1936, avajaisia vietettiin 1938. Kentällä on merkittävä historia siviili-, sotilaskenttänä ja heti sodan jälkeen valvontakomission käyttöön ottamana kenttänä. Malmin merkitys kansainvälisenä lentoasemana väheni, kun yhä suurempien lentokoneiden edellyttämät kiitoradat valmistuivat Vantaalle Seutulaan olympiavuonna 1952. Näihin päiviin asti jatkunut toiminta on koostunut lentokoulutuksesta, yleisilmailusta ja viranomaislennoista.

Kaupunginmuseo on pitänyt tärkeänä, että asemakaavoituksella mahdollistetaan kenttäalueen ja kiitoteiden säilyminen muistumina kentästä ja sen käytöstä. Aiemmassa lausunnossaan kaupunginmuseo esitti myös, että asemakaava-alueella sijaitsevien 1940-luvulta peräisin olevien asuinparakkien säilymistä tulee tutkia. Puistoalueella on pyritty ottamaan huomioon alueen ominaispiirteitä ja historiaa suojelumääräyksin. Asemakaavaehdotuksessa Lentoasemanpuisto on merkitty VP-1: Puisto. Alueella sijaitsee kulttuurihistoriallisia arvoja. Lisäksi puistoalueella säilyvien kiitoteiden osat on merkitty s:llä: Säilytettävä alueen osa, jolla sijaitsee kiitorata. Alueen pintamateriaalin tulee erottua puistoalueella. Sen sijaan lentokentän toimintaan liittyneiden 1940-luvun asuinparakkeja ei ole kaavaratkaisussa huomioitu.

Arkeologinen kulttuuriperintö:

Malmin lentokentän eteläpuolella asemakaavan muutosalueella sijaitsee useita muinaismuistolain suojaamia ensimmäisen maailmansodan aikaisia Viaporin linnoituksen maarintaman linnoitteita ja vanha tielinjaus. Tukikohdat IX:1-3 sijaitsevat asuntorakentamiseen ja niiden pihaluokiksi osoitetuilla kohdilla kuten myös Vanhan Porvoontien tieraunio-

6.5.2020

na oleva osuus. Tien käytössä oleva osuus muutosalueella muuttuu Vanhan Viipurin maantie –nimiseksi kevyen liikenteen väyläksi.

Helsingin kaupungin asemakaavoituspalvelun kustantamana alueen muinaismuistojen dokumentointi suoritettiin syyskuussa 2019 Museoviraston toimesta. Linnoitteiden maanpäälliset osat ja joitakin esiin otetuista maanalaisista linnoitteista dokumentoitiin. Tutkimuksessa saatujen tulosten perusteella asemakaavoituspalvelun, Museoviraston ja Helsingin kaupungin-museon kesken päädyttiin asemakaavan muutos ehdotuksen mukaiseen ratkaisuun. Maanpinnalla näkyvät rakenteet säilytetään ja rakennustöiden yhteydessä esiin tulevat mahdolliset maanalaiset linnoitteet tutkitaan ja ne voidaan poistaa dokumentoinnin jälkeen.

Malmin lentoaseman kadun aseman 3 länsipuoliset osat VP-alueella on merkitty sm-merkinnällä, jolla kielletään alueen kaivaminen, peittäminen, muuttaminen ja muu siihen kajoaminen muinaismuistolain nojalla. Kadun itäpuolella sijaitseva suojahuone asuinkorttelin 38341 pihalla on saanut sm-merkinnän. Kaavamääräyksen mukaan alueille on laadittava kunnostus- ja hoitosuunnitelma ja niistä koskevista toimenpiteistä on neuvoteltava museoviranomaisten kanssa.

Näitä kahta kohdetta ympäröi smd –alue, joka on rajattu Museoviraston muinaisjäännösrekisterin aseman 3 aluerajauksen mukaisesti. Alueella sijaitsee todennäköisesti peitettyjä linnoitteita, mutta myös tuhoutuneita. Näillä alueilla kaavamääräysten mukaan tulee tarvittaessa ottaa esiin ja dokumentoida rakennustöiden yhteydessä rakennuttajan kustannuksella mahdolliset esiin tulevat linnoitteet, jotka voidaan poistaa dokumentoinnin jälkeen.

Kastrupinkadun länsipuolella sijaitsee aseman 2 säilytettävä osa korttelissa 38264. Sitä ympäröi myös smd-alue. Aluerajaukset on tehty samoin periaattein kuin aseman 1 kohdalla. Niitä koskee myös samat määräykset kuin asemaa 3. Maahan kaivetut peittyneet tai peitetty linnoitteet sijaitsevat asuntokortteleiden ja niiden pihojen ja kadun alueella.

Aseman 1 vähäiset jäännökset sijaitsevat Tattariharjuntie itäpuolella KTY-1 -alueella ja se on merkitty smd -alueena. Vanhan Porvoontien linjaus tutkittiin syyskuussa 2019 ja sen suojelu on poistettu ilman jatkotutkimusvaatimusta.

Asemakaavamuutosalueen muinaismuistoja koskevat rajat ja määräykset ovat käytyjen neuvottelujen mukaiset eikä kaupunginmuseolla ole niistä huomautettavaa.

Helsingin kaupunki

Kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala
Kulttuuripalvelukokonaisuus
Kaupunginmuseo
Kulttuuriperintöyksikkö
Kulttuuriympäristötiimi,
kulttuuriympäristöpäällikkö

Lausunto

4 (4)

6.5.2020

Lopuksi:

Helsingin yleiskaavassa alue on osoitettu asumisen, puistojen, virkistys- ja liikuntapalvelujen sekä lähipalvelujen käyttöön. Yleiskaavaa ohjaavassa Uudenmaan 4. vaihemaakuntakaavassa lentoaseman alue on osoitettu tiivistettäväksi taajamatoimintojen alueeksi sekä RKY-alueeksi, jolla on sovitettava yhteen osoitettu maankäyttö ja kulttuuriympäristön arvojen säilyminen. Näiden tavoitteiden yhteensovittaminen on vaikeaa. Arvokkaan rakennusperinnön suojelun lisäksi kenttäalueen säilyttäminen mahdollisimman laajana ja avoimena, arkeologisen kulttuuriperinnön huomioon ottaminen sekä uuden rakentamisen sovittaminen kulttuuriympäristön arvoihin on kulttuuriympäristön vaalimisen näkökulmasta keskeistä. Käsillä olevassa asemakaavaehdotuksessa otetaan huomioon kulttuuriympäristön osien, rakenteiden ja arkeologisen perinnön säilymisen tavoitetta, mutta koska alueen käyttö tulee täydellisesti muuttumaan, sen keskeiset alkuperäiseen ja vuosikymmeniä jatkuneeseen toimintaan liittyvät kulttuurihistorialliset ominaispiirteet jäävät fragmentaariseksi, eikä kokonaisuus enää hahmotu lentoasemaympäristönä.

Lisätiedot

Sari Saresto, kulttuuriympäristöpäällikkö, puhelin: +358 9 503756846
sari.saresto(a)hel.fi

Sari Saresto
kulttuuriympäristöpäällikkö

Postiosoite
PL 17401
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
kulttuurijavapaa-aika@hel.fi

Käyntiosoite
Aleksanterinkatu 16
Helsinki 17

Puhelin
+358 9 310 1060
Faksi
+358 9 310 36664

Y-tunnus
0201256-6

Tilinro
fi0680001200062637
Alv.nro
fi02012566